

Кочмар Діана Анатоліївна, к.пед.н., доцент, завідувач кафедри іноземних мов, **Бересток Юлія Вікторівна**, ст. 4 курсу історико-філологічного факультету (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янука, м. Рівне), trial2008@ukr.net

СПЕЦИФІКА СЕМАНТИЧНОЇ СТРУКТУРИ АВСТРАЛІЗМІВ: ЕТНОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

***Анотація.** У статті проаналізовано австралійський варіант англійської мови (Australian English) – один з мовних варіантів, який має літературну форму, свою специфічну лексику (австралійський сленг), особливості граматичного, фонетичного рівня; охарактеризовано основні лексико-семантичні відмінності між англійською мовою в Австралії та Британії; простежено шлях розвитку семантики англійських слів та її відмінності від інших варіантів англійської мови, окреслено особливості функціонування англійської мови в Австралії.*

***Ключові слова:** етнолінгвістичний аспект; менталітет; австралійський сленг; лексико-семантичні групи; австралійські аборигени.*

Kochmar Diana Anatoliivna, Ph.D. in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Foreign Languages, **Berestok Yuliia Viktorivna**, 4-nd year Student of History and Philology Faculty (Academician Stepan Demianchuk International University of Economics and Humanities, Rivne), trial2008@ukr.net

SRECFIFCS OF THE SEMANTIC STRUCTURE OF AUSTRALIANISMS: ETNOLINGUISTIC ASPECT

Abstract.

***Introduction.** Different peoples have a specific vision of the world and therefore differently reflect in their languages the reality around them. National consciousness is formed outside the language, but is reflected in the language, in particular in its lexical composition. The national character and mentality of Australians was formed under the influence of the unique nature, specific history of the country and is the product of two main components: Western cultural traditions and myths of indigenous peoples. The mentality is reflected in the language primarily at the level of vocabulary, but not all lexical units carry information about the Australian character and worldview, their unique character, extreme emotionality, imagery.*

Purpose. *The purpose of our article is identify the main lexical and semantic differences between the English language in Australia and Britain, show the development of semantics of English words and its differences from other variants of the English language, analyse the features of the functioning of the English language in Australia.*

Methods. *The paper examines the views of national scholars and educators on the need to identify the main lexical and semantic differences between the English language of Australia and Britain and the results of research on borrowing in terms of traditional lexicology*

Results. *With the gradual destruction of the indigenous population, the English language took a dominant position on the mainland. However, due to the distance from the metropolis, differences began to appear in it, for example, «Australian slang» appeared. Australians are proud of it as a national treasure. The dictionary of Australian slang today contains about 1,800 terms (words and phrases). The terms are separate fixed units of Australian slang (which sometimes differ significantly from American, British and New Zealand), including a small fraction of vulgarities. About 440 words are borrowed from the aboriginal languages of Australia.*

Originality. *Researchers believe that one-third of the population speaks a pronounced dialect (Broad Australian), another part – a standard dialect (General Australian), only one-tenth of the population speaks a «educated» dialect (Cultivated Australian). The last two are most common among women.*

Conclusion. *Thus, the lexical and semantic features of the Australian version of the English language are due to socio-cultural, historical, political, economic factors, and linguistic processes that constantly occur in the language.*

Key words: *ethnolinguistic aspect; mentality, Australian slang, lexical and semantic groups, Australian aborigines.*

Різні народи володіють специфічним баченням світу і тому по різному відображають у своїх мовах навколишню дійсність. Національна свідомість формується поза мовою, але знаходить своє відображення у мові, зокрема в її лексичному складі. Національний характер та менталітет австралійців формувався під впливом унікальної природи, специфічної історії країни та є продуктом двох основних складових: західних культурних традицій та міфів туземних народів. Ментальність відображена в мові, насамперед, на рівні лексики, але не всі лексичні одиниці несуть інформацію про австралійський характер і світогляд, їхній неповторний характер, надзвичайну емоційність, образність.

Актуальність теми дослідження зумовлена багатоплановим змістом проблеми і недостатньою вивченістю австралійського елемента англійської мови. У центрі уваги – жива мовна практика австралійського народу як

основне джерело словотворення, що звичайно становить науковий і практичний інтерес.

Бібліографія досліджень особливостей австралійських культурно-специфічних семантичних відмінностей досить численна. Дослідженням специфіки семантичної структури австралізмів займалися зарубіжні та вітчизняні науковці: С. Бейкер, С. В. Гладіо, Т. О. Козлова, Л. Д. Почепцова, У. Ремсон, Дж. Тернер, О. Ю. Титаренко та ін. Таким чином, обрана нами проблема має солідну теоретичну базу, але є малодослідженою.

Мета нашого дослідження – виявити основні лексико-семантичні відмінності між англійською мовою в Австралії та Британії, показати шлях розвитку семантики англійських слів та її відмінності від інших варіантів англійської мови, проаналізувати особливості функціонування англійської мови в Австралії.

Завдання роботи – розкрити лексико-семантичні особливості англійської мови в Австралії, визначити напрями, методи, результати досліджень запозичень у термінах традиційної лексикології.

Розгляд особливостей австралійського варіанта англійської мови (AuE) на лексико-семантичному рівні, визначення місця і ролі австралізмів в сучасній літературній мові австралійців можна здійснити шляхом системного аналізу лексики за так званими лексико-семантичними парадигмами (або лексико-семантичними групами – ЛСГ).

Коло завдань у цьому випадку, насамперед, зводиться до виявлення:

а) сфери мовного вживання слів (чи є слово загальноживаним, нейтральним, а отже, основним засобом виразу цього поняття в лексичній системі мови, чи функціонує лише в певному лексичному шарі і є стилістично обмеженим);

б) типу значень, за якими слова семантично сполучаються один з одним;

в) числа значень, за яких слова вступають один з одним у смислові зв'язки; ступені семантичної близькості, повної або часткової смислової тотожності, смислового розрізнення або не розрізнення;

г) способів і форм виразу вказаних значень (структурних формул).

У статті проаналізовано лексико-семантичні особливості англійської мови в Австралії. Спостереження доводять, що австралійський елемент в лексиці AuE тягнє до створення розгалужених лексико-семантичних груп в сферах, пов'язаних з умовами життя австралійців: 1) назви країни, міст і штатів; 2) природно-географічного середовища; 3) флори і фауни; 4) способу життя (люди, звичаї, спорт); 5) внутрішньої частини країни (разом із спорудами на ній); 6) сільського господарства (особливо, вівчарства). ЛСГ стилістично та структурно гетерогенні у їх складі. Наприклад, в ЛСГ, що означає «внутрішня частина країни», можна знайти як універсальні нейтральні номінації (*inland, bush*), так і мультивербальні експресивні утворення (*right in the rear of back of*

outback – в чорта на куличках) [1, с. 8]. ЛСГ «назва країни» включає Australia, Aussieland, Fussie, the Land of the Wattle, Kangarooland, Down Under та ін. Особливо виділяються ЛСГ, пов'язані з номінацією ферм, що розводять овець (*station, property, holding* та ін.), «водним спортом» (*surf, speedo, togs, teardrop* та ін..) і т.д. [2, с. 63].

80 % австралізмів стосуються таких галузей, як вівчарство, скотарство (*rush* «перегон стада худоби»), природні явища (*outside* «пустельна місцевість»), гірнична справа (*show* «шахта»), жебрацтво (*bagman* «волоцюга») [3, с. 39].

Група слів, що поповнила словник англійської мови в Австралії, утворена, загалом, трьома традиційними шляхами:

а) за допомогою інновацій (головним чином, на базі лексичних і словотворчих засобів, що вже існували: *outback, backblocks, Never-Never*, якщо не враховувати одиничних випадків, типу *Woop-Woop*);

б) шляхом запозичення іншомовних слів, елементів не літературного мовлення, територіальних діалектів (*bush* з голландського *bosch*; *back of beyond* з діалектів центральної та північної Англії; *Centralia* із просторіччя);

в) шляхом семантичних змін вже наявних слів (*bush, inland*) [4, с. 16].

У структурному відношенні розглянуті лексичні одиниці можна розділити на дві групи: прості, складені (складні).

Розглянемо лексико-семантичну групу («внутрішня частина країни») на прикладі деяких лексем.

Візьмемо лексему *bush*, що означає в AuE «внутрішня частина країни». Це емке поняття відбивається в цілій групі лексичних одиниць, що характеризують його з різних сторін. Сформована таким чином лексико-семантична група налічує більше тридцяти лексем: *back country, backblocks, bush, the Centre, Centralia, Dead Heart, inland, interior, outback, Overland, out on the paroo, Never-Never, Great outback, past-west, Red Centre, right behind death-o'-day, rightback, right in the rear of back of outback, set-o'-sun, sunset country, westest-west, Woop-woop, wayback, outbush, back-o'-beyond, back-o'-Bourke, back-o'-out-back, back of sunset, behind outback, beyond the beyond, beyond outback, beyond set-o'-sun* [5, с. 12].

Розглянемо групу слів *bush, outback, backblocks. inland*. Опорним словом цієї ЛСГ є слово *bush*. Точне походження слова *bush* не встановлене. Більшість австралознавців вважають, що воно відбулося від голландського *boschjesman (bushman)* [6, с. 143].

Перше і найбільш вживане значення іменника *bush* – а «*shrub*», тобто кущ, чагарник, особливо з густими, горизонтальними гілками. Далі в словнику даються шість значень, чотири з яких зазначені як застарілі, одне як діалектизм (у значенні *heather, nettles, fern* – «вереск», «кропива», «папоротник»), одне має значення «гілка плюща» над входом в таверну, тобто символ таверни. Лише восьме значення представляє інтерес для

AuE: *bush* в значенні «лісиста місцевість, ліс», а також «необроблені ділянки місцевості, внутрішні райони країни в протилежності місту в Британських колоніях»:

а) у поєднаннях слова *bush* з перехідними дієсловами типу *to like, to love, to hate, to fear, to share*:

«I like the bush but not as thick as that», she said.

б) у поєднаннях слова *bush* з неперехідними дієсловами *to go, to wander into, to reside in*:

He knew it all, and spoke with a sad contempt of boundaryriders, who went out on motorcycles, of machine-cut sleepers, axemen who went into the bush with thermos flasks, of drivers who followed their mobs in trucks carrying mattresses and kerosene stoves.

в) у поєднаннях слова *bush* в загальному відмінку однини числа з дієсловами *to be, to lie, to stretch, to consist* та ін.:

The bush consisted of stunted rotten native appletrees. No undergrowth.

г) у атрибутивних поєднаннях із словом *bush* в якості визначаємого – *thick, scrubby, Australian, etc., bush; bush with no horizon*:

Sometimes they took us to play with the navvies' kids in the scrubby bush beside railway line.

д) у атрибутивних поєднаннях із словом *bush*, яке означає:

Steam driven winches are used to move logs from the ramps or bush landings onto vehicles for haulage to the miles. («Flowers and Forests in Western Australia»).

е) у складних словах, одним з компонентів яких є морфема *bush* (велика частина з них утворена за типом вільних словосполучень, так званих syntactic compounds) [7, с. 12–13].

Значення слова *bush* – «суворий край». Найчастіше тут простежуються відтінки якості (мужність, небагатослівність, непримхливість, працьовитість і ін.). Звідси і форма реалізації значення *bush* в атрибутивній функції (*bushmateship, bush attitude* і так далі). Що таке *bush* в AuE «взагалі»? Однозначна відповідь неможлива. Ще складнішим завданням є визначення значення *bush* в складних словах типу *bushfire, bushland, bushwalking*.

Вживання і форми реалізації лексеми *bush*, типові для AuE і не властиві британському варіанту англійської мови (BE).

Слово *outback* відсутнє в системі лексики британського варіанту. За даними Оксфордського словника (OED) *outback adv, a, n* – австралізм, утворений по моделі *adv + adv (out + back)*. Згідно OED, *outback* означає «у віддалених районах, далеко від міста» і тому подібне. Судячи з визначення значення слова в новітньому виданні ConciseOxford Dictionary (Fourth Edition), *outback a & n* означає не просто «вдалений (район)», а «вдалений (район) від міста на велику відстань».

Найбільш частими є випадки вживання іменника *outback*. Дещо рідше зустрічається *outback* – прикметник, ще рідше *outback* – прислівник. Спочатку звернемося до прикладів, в яких *outback* – іменник.

Outback не входить до словникового складу Великобританії. Не вживається воно і в США. Проте в цих основних районах англійської мови слово *outback*, мабуть, досить добре відоме як типовий австралізм.

Уживаються і похідні від *outback*–*outbacker* (*Outbacker*), *out-backery*. Вказане значення «Внутрішня частина країни» простежується також, де *outback* виступає у функції прикметника і прислівника.

Лексема *outback*, як і *bush*, співвідноситься з поняттям «внутрішня частина країни», але, на відміну від останнього:

1) має менший смисловий обсяг, співвідношуваний з цим поняттям і зовсім не має значень, співвідносних з поняттям «ліс», «лісовий»;

2) відрізняється значно менш розвиненою мережею утворених від нього похідних слів (тільки *Outbacker* і іст. – *Outbackery*);

3) характеризується, майже, повною відсутністю одиниць фразеологізмів або взагалі стійких поєднань (якщо не рахувати *Great Outback*, що кліширує), утворених на його основі [7, с. 21].

Основне значення лексеми *outback*, співвідношуване з поняттям «Внутрішня частина країни», реалізується у структурних формулах, де *outback* виступає в ролі іменника, прикметника і прислівника:

Vi + (the) N (to visit the outback) (the) N + Vink (outback is . . .)

A + N (great outback)

A + N (outback town)

Vt -f(N + -er) (to like, hate (an) outbacker)

(N ->- -ery) + Viink (outbackery is . . .)

Adv (outback in Queensland)

Наступною в лексико-семантичній групі стоїть лексема *backblocks* (*back blocks*). Слово *backblocks* стійко вживається в австралійському варіанті англійської мови. Вперше його вживання зафіксовано в середині минулого сторіччя в значенні «ділянки землі в необжитих місцях, що надаються урядом новим поселенцям». *Backblocks* спочатку означало ділянку землі, найбільш віддалену від ското-ферми, «на відшибі». Поступово *backblocks* набуло значення «Внутрішня частина країни» взагалі.

Загальноприйнятим стійким значенням, затвердженим за звуковим комплексом *backblock(s) n, a, e* «внутрішня частина країни, село, сільський» (в протилежність місту, міському)[8, с.112].

Ми проаналізували лінгвістичні та екстралінгвістичні фактори, що вплинули на становлення та розвиток австралійського варіанту англійської мови, і дійшли до висновку, що сучасний австралійський варіант англійської мови – унікальне мовне явище, що має свою власну історію розвитку, процес становлення якого не завершено.

До складу ЛСГ «Флора та фауна» ми віднесли 520 лексем. У складі ЛСГ ми виділили такі тематичні групи:

- 1) найменування австралійської фауни;
- 2) найменування австралійської флори.

Більш чисельною виявилась тематична група – «Найменування фауни» (320 лексичних одиниць (ЛО)), яку ми поділили на 7 тематичних підгруп. У тематичній групі (ТГ) «Найменування фауни» найдовший лексичний ряд за ключовими словами «Птахи» нараховує 103 ЛО. До тематичної групи «Найменування рослин» ми віднесли 200 ЛО та поділили їх на 8 тематичних підгруп. У тематичній групі «Найменування рослин» найдовший лексичний ряд за ключовими словами «Дерева» нараховує 74 ЛО.

Поповнення лексики досліджуваної ЛСГ відбувається завдяки таким семантичним процесам, як метонімізація, метафоризація, онома-topія, запозичення від мов аборигенів. Основними семантичними явищами такої лексичної підсистеми є такі процеси: розвиток у слова нового значення, звуження і розширення значення (генералізації або спеціалізації). Основними способами утворення нових лексичних одиниць досліджуваної лексико-семантичної групи є: суфіксація, словосполучення, словоскладання, аббревіація, редуплікація, римований сленг, метатеза. Це дало нам підстави вважати, що способи словотворення одиниць австралійської лексики досліджуваної семантичної групи збігаються із способами словотворення Британського варіанту англійської мови.

З проведеного дослідження можна зробити висновок, що австралійська лексика є розгорнутою лексичною системою, у якій наявна лексика багатьох тематичних груп. Ми проаналізували лінгвістичні та екстралінгвістичні чинники, що вплинули на становлення та розвиток австралійського варіанту англійської мови, і дійшли до висновку, що сучасний австралійський варіант англійської мови – унікальне мовне явище, що має свою власну історію розвитку, процес становлення якого не завершено. Сучасні дослідження свідчать про боротьбу різних тенденцій розвитку сучасної англійської мови в Австралії. Вона не стихійна, як в попередню епоху. Їй протистоїть сильний регульований вплив літературної норми AuE, престиж якої підтримується засобами масової інформації, відповідними змінами мовної політики в системі освіти, виданням літератури, дослідницькою діяльністю вчених.

Список використаних літературних джерел

1. Brett J. Menzies and the Monarchy. *National Centre for Australian Studies Monash University*. 1993. P. 30–32.
2. Акоюн Ю. А. Лексико-семантические особенности австралийского варианта английского языка: дисс. ...к.ф.н. М., 2003. 159 с.
3. Baker S. J. *Dictionary of Australian slang*. South Yarra (Victoria): Currey, 1983. 88 p.

4. Козлова Т. О. Динаміка розвитку лексичної системи англійської мови в Австралії: етнолінгвістичний аспект (на матеріалі лексики з автохтонним компонентом значення): автореф. дис. ...к.ф.н. Х., 2001. 19 с.
5. Connors Jane Laughing at the Royals. *National Centre for Australian Studies Monash University*. 1993. P. 14–17.
6. Baker S. J. *The Australian Language*. Sydney: Currawong, 1963. 226 p.
7. Почепцова Л. Д. Флористические названия в английском языке Австралии: автореф. дисс. ...к.ф.н. К., 1970. 24 с.
8. Орлов Г. А. *Современный английский язык в Австралии*. М.: Высшая школа, 1978. 172 с.

References

1. Brett J. (1993). Menzies and the Monarchy. *National Centre for Australian Studies Monash University*, 30–32.
2. Akopyan Yu.A. (2003). *Leksiko-semanticheskie osobennosti avstraliyskogo varianta angliyskogo yazyika: diss. ...k.f.n. M. (In Russian)*.
3. Baker S. J. (1983). *Dictionary of Australian slang*. South Yarra (Victoria): Currey.
4. Kozlova T. O. (2001). *Dynamika rozvytku leksychnoi systemy anhliiskoi movy v Avstralii: etnolinhvistychnyi aspek. (na materiali leksyky z avtokhtonnym komponentom znachennia): avtoref. dys. ...k.f.n. Kh. (In Ukrainian)*.
5. Connors Jane Laughing at the Royals. (1993). *National Centre for Australian Studies Monash University*, 14–17.
6. Baker S. J. (1963). *The Australian Language*. Sydney: Currawong.
7. Pocheptsova L. D. (1970). *Floristicheskie nazvaniya v angliyskom yazyike Avstralii: avtoref. diss. ...k.f.n. K. (In Russian)*.
8. Orlov G. A. (1978). *Sovremennyiy angliyskiy yazyik v Avstralii*. М.: Vysshaya shkola (In Russian).

Стаття поступила в редакцію 20.05.2020 р.